

GENERALINIO ADVOKATO

YVES BOT IŠVADA,

pateikta 2008 m. rugsėjo 11 d.¹

1. Šioje byloje Teisingumo Teismui pateiktas prašymas išaiškinti 1980 m. rugsėjo 19 d. Asociacijos tarybos² sprendimo Nr. 1/80 dėl asociacijos plėtros³ 7 straipsnio pirmosios pastraipos pirmą įtrauką.

2. Šia nuostata darbuotojo turko šeimos nariui, kuriam buvo suteikta teisė atvykti pas šį darbuotoją į priimančiosios valstybės narės teritoriją ir kuris ten gyvena bent trejus metus, suteikiama teisė priimti bet kokią pasiūlymą įsidarbinti šioje teritorijoje.

3. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar darbuotojo turko

vaikas gali remtis Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmosios pastraipos pirma įtrauka suteikiamomis teisėmis, jei šis darbuotojas į priimančiosios valstybės narės teritoriją atvyko kaip politinis pabėgėlis. Jis taip pat nori išsiaiškinti, ar šis vaikas gali naudotis šiomis teisėmis, jei darbuotojas turkas per šioje nuostatoje įtvirtintą trejų metų gyvenimo laikotarpį dirbo dvejus metus ir šešis mėnesius, o paskesnius šešis mėnesius buvo bedarbis. Galiausiai Teisingumo Teismo prašoma nuspręsti, ar darbuotojo turko vaikas gali netekti galimybės naudotis minėta nuostata suteikiamomis teisėmis, jei konstatuojama, kad darbuotojas turkas politinio pabėgėlio statusą ir todėl teisę gyventi šalyje įgijo pateikęs melagingus duomenis.

4. Šioje išvadoje nurodysiu, kodėl, mano nuomone, Sprendimo Nr. 1/80 nuostatos yra taikomos į priimančiosios valstybės narės teritoriją kaip politiniam pabėgėliui atvykusiam darbuotojui turkui ir jo šeimos nariui. Tada pasiūlysiu Teisingumo Teismui šio sprendimo 7 straipsnio pirmosios pastraipos pirmą įtrauką aiškinti taip, kad darbuotojo turko vaikas gali reikalauti pagal šią nuostatą suteikiamų teisių, jei šis darbuotojas per reikalaujamą trejų metų laikotarpį dirbo dvejus metus ir šešis mėnesius, o paskesnius

1 — Originalo kalba: prancūzų.

2 — Asociacijos taryba buvo įkurta Susitarimu, įsteigiančiu Europos ekonominės bendrijos ir Turkijos asociaciją, kurį 1963 m. rugsėjo 12 d. Ankaroje pasirašė Turkijos Respublika bei EEB valstybės narės ir Bendrija. Šis susitarimas Bendrijos vardu buvo sudarytas, aprobuotas ir patvirtintas 1963 m. gruodžio 23 d. Tarybos sprendimu 64/732/EEB (OL 217, 1964, p. 3685, 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 11 t., p. 10, toliau – Asociacijos susitarimas).

3 — Sprendimą Nr. 1/80 galima rasti leidinyje „EEB ir Turkijos asociacijos susitarimas bei protokolai ir kiti pagrindiniai dokumentai“, Europos Bendrijų oficialiųjų leidinių biuras, Briuselis, 1992.

šešis mėnesius buvo bedarbis. Galiausiai pasiūlysiu Teisingumo Teismui nuspręsti, kad Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmosios pastraipos pirma įtrauka turi būti aiškinama taip, kad kai darbuotojas turkas politinio pabėgėlio statusą įgyja dėl apgaulingo elgesio, jo šeimos narys gali reikalauti šia nuostata suteikiamų teisių, tik jeigu šio darbuotojo leidimas gyventi buvo panaikintas pasibaigus reikalaujamam bendro gyvenimo trejus metus laikotarpiui.

santykių stiprinimą, visiškai atsižvelgiant į būtinybę užtikrinti pagreitintą Turkijos ekonomikos vystymąsi ir darbo bei Turkijos gyventojų gyvenimo sąlygų lygio pakėlimą⁴.

6. Minėtame susitarime numatytas laisvas darbuotojų turkų judėjimas turi būti laipsniškai įgyvendinamas pagal Asociacijos tarybos, kurios užduotis yra užtikrinti asociacijos režimo taikymą ir laipsnišką plėtrą, numatytas priemonės⁵.

I — Teisinis pagrindas

A — Bendrijos teisė

1. Asociacijos susitarimas

5. Siekiant reglamentuoti laisvą darbuotojų turkų judėjimą Bendrijos teritorijoje, 1963 m. rugsėjo 12 d. Bendrija ir Turkijos Respublika sudarė Asociacijos susitarimą. Šio susitarimo tikslas – skatinti nuolatinį ir subalansuotą susitariančiųjų šalių prekybinių ir ekonominių

2. Sprendimas Nr. 1/80

7. Taigi Asociacijos taryba priėmė Sprendimą Nr. 1/80, kurio tikslas, be kita ko, yra pagerinti teisinę darbuotojų ir jų šeimos narių padėtį, palyginti su 1976 m. gruodžio 20 d. Asociacijos tarybos sprendime Nr. 2/76 nustatyta tvarka. Šis sprendimas numatė laipsniškai įgyvendinamą darbuotojų turkų teisę įsidarbinti priimančiojoje valstybėje narėje, taip pat teisę šių darbuotojų vaikams toje valstybėje lankyti pamokas.

⁴ — Žr. Asociacijos susitarimo 2 straipsnio 1 dalį.

⁵ — Žr. Asociacijos susitarimo 6 straipsnį.

8. Darbuotojų turkų ir jų šeimos narių teisėms taikomos nuostatos įtvirtintos Sprendimo Nr. 1/80 6 ir 7 straipsniuose.

— teisėtai išdirbęs ketverius metus šioje valstybėje narėje laisvai dirbti bet kurį pasirinktą darbą pagal darbo sutartį.

9. Šio sprendimo 6 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Išskyrus 7 straipsnyje, susijusiame su darbuotojo šeimos narių teise laisvai įsidarbinti, numatytus atvejus, darbuotojas turkas, priklausantis valstybės narės teisėtai darbo rinkai, turi teisę:

2. Metinės atostogos, nebuvimas darbe dėl motinystės, dėl nelaimingo atsitikimo darbe arba dėl trumpalaikės ligos įskaitomi į teisėto darbo laikotarpį. Kompetentingų valdžios institucijų tinkamai patvirtintas priverstinio nedarbo laikotarpis ir nebuvimas darbe dėl ilgalaikės ligos, kurie nėra įskaitomi į teisėto darbo laikotarpį, nepažeidžia teisių, įgytų remiantis ankstesnio darbo laikotarpiu.

3. 1 ir 2 dalių taikymo priemonės įtvirtinamos nacionalinės teisės aktuose.“ (Neoficialus vertimas)

— teisėtai išdirbęs vienus metus prašyti šioje valstybėje narėje atnaujinti jo leidimą dirbti tam pačiam darbdaviui, jei pastarasis turi laisvą darbo vietą,

10. Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnyje numatyta:

— teisėtai išdirbęs trejus metus ir, išskyrus atvejus, kai Bendrijos valstybių narių darbuotojams yra teikiama pirmenybė, šioje valstybėje narėje priimti kitą tos pačios profesijos jo pasirinkto darbdavio pasiūlymą įsidarbinti, pateiktą įprastomis sąlygoms ir įregistruotą šios valstybės narės įdarbinimo įstaigoje,

„Priklausančio valstybės narės teisėtai darbo rinkai darbuotojo turko šeimos nariai, kuriems buvo suteikta teisė atvykti pas jį, turi teisę:

- išskyrus atvejus, kai pirmenybė teikiama Bendrijos valstybių narių darbuotojams, priimti bet kokią pasiūlymą įsidarbinti, jei jie bent trejus metus teisėtai gyveno šioje valstybėje narėje,

viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ir sveikatos priežasčių.“ (Neoficialus vertimas)

- laisvai dirbti bet kokią pasirinktą samdomą darbą, jei jie bent penkerius metus teisėtai gyveno šioje valstybėje narėje.

3. Direktyva 2004/83/EB

12. Direktyvos 2004/83/EB⁶ tikslas – nustatyti būtiniausias trečiųjų šalių piliečių ir asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams bei pabėgėlio statuso taisykles, siekiant užtikrinti, kad visos valstybės narės taikytų bendrus šių asmenų nustatymo kriterijus⁷.

Darbuotojų turkų vaikai, igiję profesinį išsilavinimą priimančiojoje šalyje, gali, nepaisant jų gyvenimo šioje valstybėje narėje trukmės, priimti bet kokią pasiūlymą įsidarbinti šioje valstybėje narėje su sąlyga, kad vienas iš tėvų bent trejus metus joje teisėtai dirbo.“ (Neoficialus vertimas)

13. Pagal Direktyvos 2004/83 38 straipsnio 1 dalį valstybės narės turi ją įgyvendinti iki 2006 m. spalio 10 dienos. Ši direktyva įsigaliojo 2004 m. spalio 20 dieną⁸.

11. Sprendimo Nr. 1/80 14 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad šio sprendimo II skyriaus 1 skirsnio nuostatos, įskaitant 6 ir 7 straipsnius, „taikomos atsižvelgiant į apribojimus dėl

6 — 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų (OL L 304, p. 12; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 7 t., p. 96).

7 — Žr. šestą konstatuojamąją dalį.

8 — Žr. 39 straipsnį.

B — Ženevos konvencija

nepažeidžia kokių nors teisių ir privilegijų, susitariančiosios valstybės suteiktų pabėgėliams nepriklausomai nuo šios Konvencijos“.

14. Konvencija dėl pabėgėlių statuso⁹ buvo pasirašyta Ženevoje 1951 m. liepos 28 d., o 1953 m. gruodžio 1 d. ją ratifikavo Vokietijos Federacinė Respublika. Jos tikslas – leisti pabėgėliams ir asmenims be pilietybės įgyti statusą ir tarptautinį pripažinimą.

II — Pagrindinė byla

17. Toliau aprašoma ieškovo pagrindinėje byloje tėvo padėtis.

15. Pagal šios konvencijos 1 straipsnio A dalies 2 punktą sąvoka „pabėgėlis“ nusako asmenį, kuris „dėl visiškai pagrįstos baimės būti persekiojamam dėl rasės, religijos, pilietybės, priklausymo tam tikrai socialinei grupei ar politinių įsitikinimų yra už šalies, kurios pilietis jis yra, ribų ir negali arba bijo naudotis tos šalies gynyba; arba neturėdamas atitinkamos pilietybės ir būdamas už šalies, kurioje anksčiau buvo jo nuolatinė gyvenamoji vieta, ribų dėl tokių įvykių negali ar bijo į ją grįžti“.

18. Ali Altun yra Turkijos pilietis. 1996 m. kovo 27 d. jis atvyko į Vokietiją ir paprašė prieglobsčio. 1996 m. balandžio 19 d. Sprendimu Federalinė pabėgėlių iš užsienio pripažinimo tarnyba pripažino jį pabėgėliu. Dėl to 1996 m. gegužės 23 d. *Mönchengladbach* vietinė kompetentinga užsieniečių institucija jam išdavė tarptautinį kelionės dokumentą ir leidimą nuolat gyventi Vokietijoje.

16. Ženevos konvencijos 5 straipsnyje numatyta, kad „jokia šios Konvencijos nuostata

9 — Jungtinių Tautų sutarčių rinkinys, 189 tomas, p. 150, Nr. 2545 (1954 m.). Konvencija pakeista 1967 m. sausio 31 d. Niujorke priimtu protokolu dėl pabėgėlių statuso (toliau – Ženevos konvencija).

19. Ali Altun gyveno Štutgarte nuo 1999 m. gegužės 1 d. iki 2000 m. sausio 1 d., o nuo to laiko jis apsigyveno Bëblingene.

20. Savo profesinę veiklą jis pradėjo 1999 m. liepos mėnesį įsidarbinęs laikino darbo bendrovėje Štutgarte. Paskui nuo 2000 m. balandžio 1 d. jis dirbo darbininku maisto gamybos įmonėje. 2002 m. liepos 1 d. ši įmonė buvo pripažinta nemoki. Ali Altun atleistas iš darbo ir jam pasiūlyta kaip bedarbiui kreiptis į darbo biržą. 2002 m. liepos 31 d. formaliai baigėsi darbo santykiai tarp Ali Altun ir maisto gamybos įmonės.

21. Nuo 2002 m. birželio 1 d. iki 2003 m. gegužės 26 d. jis gavo bedarbio išmokas.

22. Nuo 1999 m. birželio mėnesio Ali Altun, kurio šeima liko Turkijoje, pateikė šeimos susijungimo prašymą dėl savo žmonos, sūnaus ir dukterų.

23. Gavęs vizą, jo sūnus ir ieškovas pagrindinėje byloje Ibrahim Altun 1999 m. lapkričio 30 d. atvyko į Vokietiją ir apsigyveno pas tėvą. 1999 m. gruodžio 9 d. jis gavo žemės sostinės Štutgarto užsieniečių tarnybos išduotą leidimą gyventi šalyje, galiojusį iki 2000 m. gruodžio 31 dienos. 2000 m. gruodžio 4 d. Bėblingeno miestas pratęsė šio leidimo galiojimą iki 2002 m. gruodžio 31 d., o 2002 m. lapkričio 21 d. tai padarė antrą kartą – iki 2003 m. gruodžio 8 dienos.

24. Ibrahim Altun iš pradžių užsiregistravo darbo biržoje kaip bedarbis, o nuo 2003 m. rugsėjo 1 d. dalyvavo kursuose jauniems bedarbiams, kuriuos nustojo lankyti 2004 m. balandžio 2 dieną.

25. 2003 m. kovo 22 d. Ibrahim Altun pasikėsino išžaginti šešiolikmetę merginą. 2003 m. balandžio 28 d. jis buvo sulaikytas ir laikinai suimtas iki 2003 m. gegužės 27 dienos.

26. 2003 m. rugsėjo 16 d. *Amtsgericht Böblingen* (Vokietija) nuosprendžiu jam skirta vienerių metų ir trijų mėnesių laisvės atėmimo bausmė, nuo kurios jis lygtinai atleistas.

27. 2003 m. lapkričio 20 d. Ibrahim Altun Bėblingeno miesto paprašė vėl pratęsti leidimą gyventi Vokietijos teritorijoje, tačiau 2004 m. balandžio 20 d. Sprendimu šis prašymas buvo atmetas. Be to, Bėblingeno miestas nurodė, kad Ibrahim Altun per tris mėnesius nuo šio sprendimo paskelbimo privalo išvykti iš Vokietijos teritorijos, o to nepadaręs bus išsiųstas į Turkiją.

28. Savo sprendimą Bëblingeno miestas grindė tuo, kad Ibrahim Altun padarė sunkią baudžiamąją veiką, kuri pagal Vokietijos teisę yra pagrindas atmesti prašymą pratęsti leidimą gyventi šalyje. Sprendime taip pat patikslinta, kad jis neįgijo Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmajame sakinyje numatyto teisinio statuso.

jimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos klausimus:

„1. Ar siekiant įgyti <...> Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmajame sakinyje numatytas teises reikalaujama, kad „pagrindinis teisių turėtojas“, pas kurį šeimos narys teisėtai gyvena trejus metus, atitiktų Asociacijos tarybos Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmajame sakinyje nustatytas sąlygas per visą šį laikotarpį?

29. Kadangi 2004 m. spalio 5 d. buvo atmetas Ibrahim Altun pateiktas protestas dėl šio sprendimo, jis pateikė skundą *Verwaltungsgericht Stuttgart* (Vokietija). Jis nurodė, kad prašymo pratęsti leidimą gyventi šalyje negalima nagrinėti vien pagal nacionalinės teisės nuostatas ir kad jį reikia analizuoti atsižvelgiant ir į Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmąjį sakinį.

2. Ar tam, kad šeimos narys įgytų <...> Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmajame sakinyje numatytas teises, pakanka, jog „pagrindinis teisių turėtojas“ šiuo laikotarpiu dvejus metus ir šešis mėnesius dirbo pas skirtingus darbdavius ir galiausiai šešis mėnesius yra priverstinis bedarbis ir toks lieka dar ilgesniam laikui?

III — Prejudiciniai klausimai

30. Šiame kontekste *Verwaltungsgericht Stuttgart* nusprendė sustabdyti bylos nagrinė-

3. Ar <...> Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmuoju sakiniu taip pat gali remtis asmuo, kuris kaip šeimos narys gavo leidimą atvykti apsigyventi pas tokį Turkijos pilietį, kurio teisė gyventi šalyje ir teisė teisėtai dirbti valstybės narės darbo rinkoje pagrįsta tik politinio prieglobsčio dėl politinio persekiojimo Turkijoje suteikimu?

4. Jeigu į 3 klausimą būtų atsakyta teigiamai: ar šeimos narys ir tuomet gali remtis <...> Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmuoju sakiniu, kai politinio prieglobsčio suteikimas ir juo pagrįsta „pagrindinio teisių turėtojo“ (šiuo atveju – tėvo) teisė gyventi šalyje ir teisė teisėtai dirbti valstybės narės darbo rinkoje paremta neteislingais duomenimis?

sąlygas, nacionaliniame teisme gali tiesiogiai remtis šiomis nuostatomis jam suteikiamomis teisėmis¹⁰. Be to, įvykdžius šio sprendimo 7 straipsnio pirmojoje pastraipoje numatytas sąlygas, ne tik šios nuostatos tiesioginis veikimas lemia šio Turkijos piliečio tiesiogiai iš Sprendimo Nr. 1/80 kylančią savarankišką teisę įsidarbinti, bet ir dėl šios teisės veiksmingumo ji būtina apima susijusią teisę apsigyventi, taip pat pagrįstą Bendrijos teise ir nepriklausomą nuo to, ar tebeegzistuoja šių teisių įgijimo sąlygos¹¹.

5. Jeigu į 4 klausimą būtų atsakyta neigiamai: ar tokiu atveju prieš atsisakant suteikti šeimos nariams <...> Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmajame sakinyje numatytas teises reikalaujama, kad pirma būtų formaliai atimtos arba panaikintos „pagrindinio teisių turėtojo“ (šiuo atveju – tėvo) teisės?

32. Pagrindinėje byloje neginčijama, kad, vadovaujantis Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmosios pastraipos pirma įtrauka, Ibrahim Altun buvo suteikta teisė atvykti pas tėvą Ali Altun į priimančiosios valstybės narės teritoriją ir kad su savo tėvu jis gyveno daugiau nei trejus metus. Todėl Ibrahim Altun yra taikoma ši nuostata.

IV — Vertinimas

31. Visų pirma reikia nurodyti, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmosios pastraipos nuostatos veikia tiesiogiai, todėl Turkijos pilietis, įvykdęs šiose nuostatose įtvirtintas

33. Tačiau trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nori sužinoti, ar darbuotojo turko vaikas gali remtis Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmosios pastraipos pirma įtrauka suteikiamomis teisėmis, jei šis darbuotojas į priimančiosios valstybės narės teritoriją atvyko kaip politinis pabėgėlis.

10 — Žr. 1997 m. balandžio 17 d. Sprendimą *Kadiman* (C-351/95, Rink. p. I-2133, 28 punktas); 2000 m. kovo 16 d. Sprendimą *Ergat* (C-329/97, Rink. p. I-1487, 34 punktas) ir 2000 m. birželio 22 d. Sprendimą *Eyüp* (C-65/98, Rink. p. I-4747, 25 punktas).

11 — Žr. minėtą sprendimą *Ergat* (40 punktas).

34. Toliau pirmuoju ir antruoju klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar šis vaikas gali naudotis šiomis teisėmis, jei per trejų metų bendro gyvenimo su darbuotoju turku laikotarpį pastarasis dirbo dvejus metus ir šešis mėnesius, o paskesnius šešis mėnesius buvo bedarbis.

Direktyva 2004/83 ir Ženevos konvencija sudaro kliūtį taikyti šį sprendimą.

37. Aš taip nemanau.

35. Galiausiai ketvirtuoju ir penktuoju klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar darbuotojo turko vaikas gali netekti Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmosios pastraipos pirma įtrauka suteikiamų teisių, jei konstatuojama, kad darbuotojas turkas politinio pabėgėlio statusą ir todėl teisę gyventi šalyje įgijo pateikęs klaidingus duomenis.

38. Iš pradžių reikia priminti, kad Direktyva 2004/83 įsigaliojo 2004 m. spalio 20 d. ir kad valstybės narės ją turėjo įgyvendinti iki 2006 m. spalio 10 dienos¹². Todėl manau, kad ji nėra taikoma pagrindinės bylos faktinėms aplinkybėms, nes Ali Altun į Vokietijos teritoriją atvyko 1996 m. kovo 27 dieną.

39. Taip pat manau, kad Ženevos konvencija nekliudo darbuotojams turkams, atvykusiems į priimančiosios valstybės narės teritoriją kaip pabėgėliams, taikyti Sprendimo Nr. 1/80.

A — *Dėl trečiojo klausimo*

36. Savo trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar tai, kad darbuotojas turkas į Vokietijos teritoriją atvyko kaip politinis pabėgėlis, turi įtakos Sprendimo Nr. 1/80 taikymui. Iš tiesų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nori sužinoti, ar

40. Primenu, kad Ženevos konvencijos 5 straipsnyje numatyta, kad „jokia šios Konvencijos nuostata nepažeidžia kokių nors teisių ir privilegijų, susitariančiosios valstybės suteiktų pabėgėliams nepriklausomai nuo šios Konvencijos“.

¹² — Žr. minėtos direktyvos 38 straipsnio 1 dalį ir 39 straipsnį.

41. Tačiau, mano nuomone, Sprendimas Nr. 1/80 suteikia kitas teises ir privilegijas nei tas, kurias Turkijos pilietybės politiniams pabėgėliams nustato Ženevos konvencija.

42. Iš tiesų Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad priežastys, dėl kurių pripažįstama darbuotojo turko teisė gyventi šalyje, nėra svarbi Sprendimo Nr. 1/80 taikymo tikslais¹³.

43. Teisingumo Teismas minėtame sprendime *Kus* nurodė, kad kai tik turėdamas galiojančią leidimą gyventi darbuotojas turkas išdirba daugiau nei vienus metus, jis įvykdo šio sprendimo 6 straipsnio 1 dalies pirmosios įtraukos sąlygas, net jeigu šis leidimas gyventi iš pradžių jam buvo suteiktas kitiems tikslams, nei vykdyti darbinę veiklą¹⁴.

44. Todėl, mano nuomone, politinis pabėgėlis turkas gali naudotis Sprendimo Nr. 1/80 6 straipsnio 1 dalimi suteikiamomis teisėmis nuo tada, kai įvykdo šiame straipsnyje nurodytas sąlygas pirmiausia dėl to, kad yra darbuotojas.

45. Be to, kitaip nei pagal Ženevos konvenciją, kuri nenumato asmeninių teisių politinio pabėgėlio šeimos nariams, Sprendimu Nr. 1/80 darbuotojo turko šeimos nariams¹⁵, kuriems leista pas jį atvykti, įtvirtinta galimybė įgyti teisę teisėtai dirbti darbo rinkoje.

46. Todėl manau, kad nuo tada, kai politinis pabėgėlis turkas turi galiojančią leidimą gyventi šalyje ir galiojančią leidimą dirbti, ir todėl gali teisėtai dirbti darbo rinkoje, jam yra taikomas Sprendimas Nr. 1/80.

47. Vadovaujantis Vokietijos teise, leidimą gyventi ar leidimą nuolat gyventi šalyje turintys užsieniečiai neprivalo turėti leidimo dirbti¹⁶. Todėl vien dėl to, kad jie turi leidimą

13 — Žr. 2008 m. sausio 24 d. Sprendimą *Payir ir kt.* (C-294/06, Rink. p. I-203, 40 ir 45 punktai). Taip pat žr. 1992 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Kus* (C-237/91, Rink. p. I-6781, 21 ir 22 punktai).

14 — Žr. 23 punktą.

15 — Sąvoką „šeimos nariai“ Teisingumo Teismas yra apibrėžęs plačiai. Taip 2004 m. rugsėjo 30 d. Sprendime *Ayaz* (C-275/02, Rink. p. I-8765) jis nusprendė, kad darbuotojo turko posūnis, kuriam yra mažiau nei 21 metai arba kuris yra jo išlaikomas, turi būti laikomas šeimos nariu ir gali pasinaudoti Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmąja pastraipa suteikiamomis teisėmis (48 punktas). Teisingumo Teismas savo argumentus grindė būtent tuo, kad šioje pastraipoje nėra jokios nuostatos, dėl kurios būtų galima manyti, kad šeimos nario sąvoka turėtų būti taikoma tik darbuotojo šeimos nariams pagal kraujo ryšį. Toliau Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal Europos ekonominės bendrijos ir Maroko Karalystės bendradarbiavimo susitarimą, pasirašytą 1976 m. balandžio 27 d. Rabate ir Bendrijos vardu patvirtintą 1978 m. rugsėjo 26 d. Tarybos Reglamentu (EEB) Nr. 2211/78 (OL L 264, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 13 t., p. 155), ši sąvoka apima ir aukštutinės linijos darbuotojo marokiečio, ir jo sutuoktinio, kuris gyvena su juo priimančioje valstybėje narėje, giminaičius (46 ir 47 punktai).

16 — Žr. Vokietijos socialinės apsaugos kodekso III (*Sozialgesetzbuch III*) 284 straipsnio 1 dalį.

nuolat gyventi, šie asmenys turi teisę patekti į Vokietijos darbo rinką.

48. Pagrindinėje byloje Vokietijos valdžios institucijos išdavė Ali Altun leidimą nuolat gyventi. Taip jos išreiškė savo sutikimą suteikti jam darbuotojo statusą ir galimybę teisėtai dirbti darbo rinkoje.

49. Tai, mano nuomone, reiškia, kad Ali Altun gali remtis Sprendimo Nr. 1/80 6 straipsnio 1 dalimi suteikiamomis teisėmis, o dėl to ir jo šeimos nariai, kurie įvykdo šio sprendimo 7 straipsnyje išvardytas sąlygas, gali remtis jiems šiuo sprendimu suteikiamomis teisėmis.

50. Atsižvelgdamas į šias aplinkybes manau, kad Sprendimo Nr. 1/80 nuostatos yra taikomos darbuotojui turkui, kuris į priimančiosios valstybės narės teritoriją atvyko kaip politinis pabėgėlis, ir jo šeimos nariams.

B — *Dėl pirmojo ir antrojo klausimų*

51. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar darbuotojo turko vaikas gali pasinaudoti Sprendimo Nr. 1/80

7 straipsnio pirmosios pastraipos pirmoje įtraukoje nurodytomis teisėmis, jei per trejų metų bendro gyvenimo su šiuo darbuotoju laikotarpį pastarasis dirbo dvejus metus ir šešis mėnesius, o paskesnius šešis mėnesius buvo bedarbis.

52. Iš tiesų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nori sužinoti, ar, atsižvelgiant į šias aplinkybes, Ali Altun gali būti laikomas priklausančiu teisėtai darbo rinkai, kaip numatyta Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmosios pastraipos pirmoje įtraukoje. Jis klausia, ar taip gali būti tuomet, kai darbuotojas turkas trejus metus teisėtai nedirbo.

53. Visų pirma primenu, kad minėto sprendimo 7 straipsnio pirmosios pastraipos pirma įtrauka numato, kad „priklausančio valstybės narės teisėtai darbo rinkai darbuotojo turko šeimos nariai, kuriems buvo suteikta teisė atvykti pas jį, turi teisę, išskyrus atvejus, kai pirmenybė teikiama Bendrijos valstybių narių darbuotojams, priimti bet kokią pasiūlymą įsidarbinti, jei jie bent trejus metus teisėtai gyveno šioje valstybėje narėje“.

54. Reikia konstatuoti, kad, priešingai nei to aiškiai reikalauja Sprendimo Nr. 1/80 6 straipsnis, šio sprendimo 7 straipsnio pirmosios pastraipos pirmos įtraukos formu-

luotėje nėra nurodyta, kad per trejus bendro gyvenimo su šeimos nariu metus darbuotojas turkas turi teisėtai dirbti.

55. 1998 m. lapkričio 26 d. Sprendime *Birden*¹⁷ Teisingumo Teismas atskyrė priklausančio teisėtai darbo rinkai ir teisėtai dirbančio darbuotojo sąvokas.

56. Iš šio sprendimo matyti, kad darbuotoju laikomas asmuo, kuris už atlyginimą kitam asmeniui vykdo realią ir efektyvią veiklą, išskyrus tokios mažos apimties veiklą, kuri laikytina nereikšminga ir pagalbine¹⁸.

57. Be to, Teisingumo Teismas patikslino, kad „teisėtos darbo rinkos“ sąvoka turi būti suprantama kaip apibūdinanti visus darbuotojus, kurie laikėsi konkrečioje valstybėje galiojančių įstatymų bei teisės aktų ir todėl turi teisę užsiimti profesine veikla jos teritorijoje¹⁹.

58. Galiausiai Teisingumo Teismas priminė savo nusistovėjusią teismo praktiką, pagal kurią teisėtas darbas reiškia stabilią ir saugią situaciją valstybės narės darbo rinkoje ir tuo remiantis – neginčytiną teisę gyventi šalyje²⁰.

59. Dviejų pastarųjų sąvokų skirtumas gali pasirodyti neiškus. Teisėtai dirbantis asmuo vien dėl šios priežasties įvykdo antrąją sąlygą, tai yra, jis priklauso teisėtai darbo rinkai. Iš tiesų darbuotojas turkas, kuris teisėtai dirba valstybės narės teritorijoje, be abejonės, įgijo teisę vykdyti tokią veiklą ir yra pripažįstama, kad jis laikėsi šios valstybės narės teisės aktų, reguliuojančių jo atvykimą į šią teritoriją ir darbą.

60. Tačiau nors tiesa, kad šios dvi sąvokos yra susijusios, Teisingumo Teismo praktika parodo, kad jas reikia atskirti.

61. 1997 m. sausio 23 d. Sprendime *Tetik*²¹ Sprendimo Nr. 1/80 6 straipsnio 1 dalies kontekste Teisingumo Teismas nusprendė, kad darbuotojas turkas, kuris daugiau kaip ketverius metus dirbo valstybėje narėje ir atsisakė šio darbo siekdamas ieškoti kitos veiklos toje pačioje valstybėje narėje, negali būti laikomas galutinai palikusiu šios valstybės darbo rinką, su sąlyga, kad jis tebeprisklaido teisėtai darbo rinkai. Teisingumo Teismas toliau patikslino, kad ši sąlyga yra

17 — C-1/97, Rink. p. I-7747.

18 — Minėtas sprendimas *Birden* (25 punktas).

19 — Ten pat (51 punktas).

20 — Ten pat (55 punktas).

21 — C-1/97, Rink. p. I-329.

įvykdoma, jei šis darbuotojas atitinka visus nagrinėjamos valstybės narės galimus reikalaujamus formalumus, pavyzdžiui, kompetentingose tarnybose prisiregistruoja kaip darbo ieškantis asmuo²².

62. Tik tuo atveju, jei darbuotojas turkas visiškai nebegali dirbti ar galutinai palieka priimančiosios valstybės narės darbo rinką, pavyzdžiui, išeidamas į pensiją, jis pasitraukia iš teisėtos darbo rinkos²³.

63. Mano nuomone, iš šios teismo praktikos matyti, kad priklausymo teisėtai darbo rinkai sąvoka reiškia, jog darbuotojas turkas turi galėti teisėtai dirbti priimančiosios valstybės narės darbo rinkoje. Tai nereiškia, kad šis darbuotojas turi efektyviai vykdyti profesinę veiklą.

64. Manau, kad tokia išvada yra taikytina Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmajai pastraipai, ypač tuo atveju, kai nedarbas nėra savanoriškas.

65. Visų pirma, mano nuomone, sąvokos aiškinimo nuoseklumo tikslais šio sprendimo 7 straipsnio pirmojoje pastraipoje vartojama sąvoka „priklausymas teisėtai darbo rinkai“ turi būti aiškinama taip pat, kaip ji vartojama minėto sprendimo 6 straipsnio 1 dalyje.

66. Be to, šis aiškinimas, mano nuomone, neprieštarauja Sprendimo Nr. 1/80 tikslui ir bendrajai struktūrai.

67. Iš tiesų šiuo sprendimu siekiama skatinti vienoje iš minėto sprendimo nuostatų numatytas sąlygas atitinkančių ir todėl galinčių pasinaudoti jame suteikiamomis teisėmis Turkijos piliečių laipsnišką integraciją į priimančiąją valstybę narę²⁴.

68. Pirmuoju etapu darbuotojui turkui laipsniškai suteikiamos teisės atsižvelgiant į jo darbo santykių trukmę. Todėl Sprendimo Nr. 1/80 6 straipsnis darbuotojui turkui, teisėtai išdirbusiam vienus metus, numato teisę atnaujinti darbo sutartį su tuo pačiu darbdaviu, teisėtai išdirbusiam trejus metus –

22 — 40 ir 41 punktai. Taip pat žr. 2005 m. liepos 7 d. Sprendimą *Dogan* (C-383/03, Rink. p. I-6237, 19 punktas).

23 — Žr. 2000 m. vasario 10 d. Sprendimą *Nazli* (C-340/97, Rink. p. I-957, 37–39 punktai).

24 — Ypač žr. 2007 m. liepos 18 d. Sprendimą *Derin* (C-325/05, Rink. p. I-6495, 53 punktas).

teisę priimti kitą tos pačios profesijos darb-davio pasiūlymą įsidarbinti ir galiausiai teisėtai išdirbusiam ketverius metus – teisę laisvai dirbti bet kurį pasirinktą darbą.

valstybės narės darbo rinką gali būti pažeidžiamos, jei būtų reikalaujama, kad šis darbuotojas ne tik trejus metus priklausytų šios valstybės narės teisėtai darbo rinkai, bet ir teisėtai dirbtų visą šį laikotarpį.

69. Vėliau antruoju etapu, siekiant užtikrinti darbuotojo turko integraciją į priimančiosios valstybės narės darbo rinką, Sprendimas Nr. 1/80 7 straipsnio pirmojoje pastraipoje numato galimybę, kad jo šeimos nariams būtų suteikta teisė atvykti pas jį ir šeimos susijungimo tikslais apsigyventi toje valstybėje. Be to, siekiant skatinti šio darbuotojo turko šeimos vieneto integraciją, šis straipsnis šeimos nariams suteikia teisę praėjus tam tikram laikui dirbti šioje valstybėje narėje²⁵.

72. Iš tiesų pagrindinėje byloje nagrinėjamu atveju toks aiškinimas reikštų, kad darbuotojo turko šeimos nariai negali pasinaudoti pagal Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmosios pastraipos pirmą įtrauką suteikiamomis teisėmis dėl tos priežasties, kad šis darbuotojas per trejus metus, kuriuos praleido priimančiosios valstybės narės teritorijoje, dirbo tik dvejus metus ir šešis mėnesius, o paskesnius šešis mėnesius priverstinai buvo bedarbis.

70. Taip Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmąją pastraipą siekiama nustatyti palankias sąlygas šeimos susijungimui priimančiojoje valstybėje narėje, visų pirma leidžiant šeimos nariams būti su darbuotoju migrantu, ir vėliau sustiprinant jų padėtį jiems suteikiama teisė dirbti darbo rinkoje²⁶.

71. Tačiau man atrodo, kad šios palankios sąlygos šeimos susijungimui ir dėl to gerai darbuotojo turko integracijai į priimančiosios

73. Atsižvelgdamas į dabartinę ekonominę situaciją, kuri gali pasirodyti sudėtinga darbo ieškantiems asmenims ir žinoma, labiausiai trečiosios šalies piliečiams, bei vadovaudamasis Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio tikslu, kuris, primenu, yra skatinti darbuotojo turko šeimos vieneto integraciją nustatant palankias sąlygas šeimos susijungimui ir taip pagerinti šio darbuotojo integraciją, manau, kad tokiu aiškinimu būtų per daug susiaurinta šio sprendimo 7 straipsnio taikymo apimtis.

²⁵ — Žr. minėtą sprendimą *Kadiman* (34 ir 35 punktai).

²⁶ — Ten pat (36 punktas).

74. Todėl, mano manymu, tam, kad darbuotojo turko šeimos narys galėtų pasinaudoti minėto sprendimo 7 straipsnio pirmąją pastraipa jam suteikiamomis teisėmis, nėra būtina, jog darbuotojas turkas trejus metus teisėtai dirbtų.

75. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat klausia, ar darbuotojas turkas per trejus bendro gyvenimo su šeimos nariu metus turi priklausyti teisėtai darbo rinkai tam, kad pastarasis galėtų pasinaudoti Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmosios pastraipos pirmoje įtraukoje jam suteikiamomis teisėmis.

76. 2004 m. lapkričio 11 d. Sprendime *Cetinkaya*²⁷ prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausė, ar Turkijos pilietis, kuris yra darbuotojo turko šeimos narys ir įvykdė bendro gyvenimo sąlygą, gali prarasti teises, kurias jam suteikia Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmoji pastraipa, vien dėl to, kad šis darbuotojas tam tikru metu nustojo priklausyti teisėtai darbo rinkai.

77. Teisingumo Teismas nusprendė, kad šeimos narys gali naudotis Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmąją pastraipa suteiktomis teisėmis pasibaigus gyvenimo su teisėtai priimančiosios valstybės narės darbo

rinkai priklausančiu darbuotoju turku laikotarpiui, net jeigu po šio laikotarpio minėtas darbuotojas nebeprisitaiko teisėtai darbo rinkai²⁸.

78. Mano nuomone, iš šios teismo praktikos matyti, kad priklausymo teisėtai darbo rinkai sąlyga turi būti vykdoma bent jau trejų bendro gyvenimo su šeimos nariu metų laikotarpiu.

79. Pagrindinėje byloje nėra ginčijama, kad Ibrahim Altun mažiausiai trejus metus gyveno pas tėvą. Dėl šio trejų metų laikotarpio prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad dvejus metus ir šešis mėnesius Ali Altun vykdė profesinę veiklą, o paskesnius šešis mėnesius buvo bedarbis. Be to, ieškovo pagrindinėje byloje pastabose nurodyta, kad 2004 m. spalio 7 d. Ali Altun rado naują darbą²⁹.

80. Todėl manau, kad per trejus bendro gyvenimo su savo sūnumi Ibrahim Altun metus Ali Altun priklausė teisėtai darbo rinkai ir kad Ibrahim Altun gali pasinaudoti Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmosios pastraipos pirma įtrauka suteikiamomis teisėmis.

27 — C-467/02, Rink. p. I-10895.

28 — Žr. minėto sprendimo 32 punktą.

29 — Žr. pastabų 8 puslapį.

81. Atsižvelgdamas į šias aplinkybes manau, kad darbuotojo turko vaikas gali pasinaudoti pagal šią nuostatą suteikiamomis teisėmis, jei per reikalaujamą trejų metų gyvenimo laikotarpį šis darbuotojas dirbo dvejus metus ir šešis mėnesius, o paskesnius šešis mėnesius buvo bedarbis.

C — Dėl ketvirtojo ir penktojo klausimų

82. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar šeimos narys gali pasinaudoti pagal Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmąją pastraipą suteikiamomis teisėmis, jei darbuotojas turkas į priimančiosios valstybės narės teritoriją atvyko kaip politinis pabėgėlis, o šio statuso suteikimas buvo pagrįstas neteisingais duomenimis.

83. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo prašyme nurodo, kad „iš daugybės požymių (gali būti) sprendžiama, kad duomenys, kuriuos (Ali Altun) pateikė vykstant prieglobsčio procedūrai, negali būti tikri“³⁰.

84. Teisingumo Teismui pateiktose pastabose Europos Bendrijų Komisija nurodo, kad Teisingumo Teismas nėra kompetentingas spręsti šių klausimų dėl jų hipotetinio pobūdžio³¹.

85. Nors, žinoma, tiesa, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nepatiksline, ar dėl Ali Altun leidimo gyventi šalyje nacionaliniuose teismuose taikoma procedūra dėl panaikinimo ir ar pagrindinės bylos dalykas iš tiesų remiasi prašymu dėl Ali Altun sūnaus leidimo gyventi šalyje panaikinimo, mano nuomone, pastarojo padėtis vis dėlto yra labai susijusi su jo tėvo padėtimi. Iš tiesų pagal Sprendimą Nr. 1/80 darbuotojo turko padėtis visų pirma leidžia šeimos nariui įgyti teises. Dėl to aplinkybė, kuri gali pakeisti darbuotojo turko padėtį, galėtų daryti įtaką šeimos nario padėčiai. Todėl manau, kad reikia atsakyti į šiuos prejudicinius klausimus.

86. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar tai, kad kompetentingos institucijos nusprendė, jog Ali Altun politinio pabėgėlio statusas ir todėl teisė gyventi šalyje buvo suteikti remiantis neteisingais duomenimis, panaikina Ibrahim Altun teisę pasinaudoti Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmosios pastraipos pirmos įtraukos suteikiamomis teisėmis.

30 — Žr. sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą 11 puslapį.

31 — 46 punktas.

87. Mano nuomone, apgaulingas darbuotojo turko elgesys jam atvykus į priimančiąją valstybę narę kaip politiniam pabėgėliui atima iš tokio darbuotojo vaiko galimybę pasinaudoti šiomis teisėmis, jei institucijos panaikina minėto darbuotojo teisę gyventi šalyje prieš pasibaigiant reikalaujamam trejų metų gyvenimo laikotarpiui.

90. Tačiau jei atskleidžiama, kad darbuotojas turkas leidimą gyventi šalyje ir leidimą dirbti gavo tik dėl apgaulingo elgesio, galimybė patekti į darbo rinką negali būti laikoma teisėta, nes leidimo gyventi šalyje, kuriuo pagrįsta galimybė patekti į darbo rinką, gavimo sąlygos nebuvo įvykdytos.

88. Visų pirma, reikia priminti, kad 1997 m. birželio 5 d. Sprendime *Kol*³² Teisingumo Teismas nusprendė, jog darbas, atliktas po to, kai suinteresuotasis asmuo tik dėl apgaulingo elgesio, už kurį jis buvo pripažintas kaltu, gavo leidimą dirbti šalyje, neturi būti laikomas teisėtu Sprendimo Nr. 1/80 6 straipsnio 1 dalies taikymo tikslais, nes Turkijos pilietis neįvykdė sąlygų gauti tokį leidimą, kuris gali būti panaikintas atskleidus apgaulę³³.

91. Tokiu atveju manau, kad galimybė pasinaudoti Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsniu šeimos nariui suteikiamomis teisėmis priklauso nuo to, ar jis įgijo šias teises tuo metu, kai buvo panaikintas darbuotojo turko leidimas gyventi šalyje.

89. Man atrodo, kad ši teismo praktika taikytina atsižvelgiant į šio sprendimo 7 straipsnį. Iš tiesų, kaip esu nurodęs, šiuo straipsniu reikalaujama, kad juo suteikiama teisė būtų įgyjama su sąlyga, jog darbuotojas turkas priklauso teisėtai darbo rinkai, tai yra, kad jis turi teisėtą galimybę dirbti priimančiosios valstybės narės darbo rinkoje.

92. Iš tiesų, kaip jau esu nurodęs byloje, kurioje priimtas minėtas sprendimas *Derin*, pateiktos išvados 30 punkte, nuo to momento, kai minėto sprendimo 7 straipsnio pirmojoje pastraipoje nurodytos sąlygos yra įvykdytos, ši nuostata suteikia darbuotojo turko šeimos nariams savarankiškas teises įsidarbinti priimančiojoje valstybėje narėje, kurios nepriklauso nuo to, ar tebeegzistuoja šios sąlygos³⁴.

32 — C-285/95, Rink. p. I-3069.

33 — 26 punktas.

34 — Žr. minėtą sprendimą *Ayaz* (41 punktas). Taip pat žr. minėtus sprendimus *Ergat* (38 punktas) ir *Cetinkaya* (30 punktas).

93. Todėl manau, kad šeimos nariui kartą įgijus Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmosios pastraipos pirma įtrauka suteikiamas teisės, negalima jų atimti dėl to, kad darbuotojas turkas praeityje galėjo apgaulingai elgtis ir kad dėl šių priežasčių po tokių teisių įgijimo kompetentingos institucijos panaikino jo teisę gyventi šalyje.

pirmosios pastraipos pirma įtrauka turi būti aiškinama taip, kad jei darbuotojas turkas politinio pabėgėlio statusą įgijo dėl apgaulingo elgesio, jo šeimos narys gali pasinaudoti šia nuostata suteikiamomis teisėmis, tik jeigu šio darbuotojo leidimas gyventi šalyje buvo panaikintas pasibaigus reikalaujamam trejų metų bendro gyvenimo laikotarpiui.

94. Mano nuomone, teisiniam saugumui prieštarautų tai, kad dėl darbuotojo turko apgaulingo elgesio įgyjant teisę gyventi priimančiosios valstybės narės teritorijoje iš šio darbuotojo šeimos nario būtų atimtos teisės, kurias jis įgijo remdamasis šia nuostata.

97. Be to, kadangi Ibrahim Altun prašymas pratęsti leidimą gyventi buvo atmestas dėl to, kad jis padarė sunkią baudžiamąją veiką, kyla klausimas, ar minėta nuostata jam suteiktas teises galima apriboti dėl šios veikos.

95. Tačiau jei Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmosios pastraipos pirma įtrauka suteikiamos teisės dar nėra įgytos tuo metu, kai darbuotojo turko teisė gyventi šalyje yra panaikinama, mano nuomone, kompetentingos institucijos turi galimybę neleisti šio darbuotojo turko šeimos nariams pasinaudoti minėtu straipsniu suteikiamomis teisėmis.

98. Iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmąją pastraipą suteikiamos teisės gali būti ribojamos tik esant dviem sąlygoms.

96. Atsižvelgdamas į visas šias aplinkybes, manau, kad Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio

99. Pirma, šios teisės gali būti apribotos, kai suinteresuotasis asmuo išvyko iš priimančio-

sios valstybės narės teritorijos ilgam laikui be pateisinamų priežasčių³⁵.

100. Antra, taikydamos Sprendimo Nr. 1/80 14 straipsnį, priimančiosios valstybės narės kompetentingos institucijos gali nuspręsti atimti minėtas teises, jei suinteresuotasis asmuo kelia realią ir rimtą grėsmę viešajai tvarkai, visuomenės sveikatai ar visuomenės saugumui³⁶.

101. Dėl 14 straipsnio taikymo Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad šia nuostata pagrįstos priemonės išsiųsti gali būti imamosi, tik jei suinteresuotojo asmens elgesys suteikia pagrindą manyti, kad jis kels konkrečią naujų sunkių viešosios tvarkos pažeidimų grėsmę³⁷. Teisingumo Teismas taip pat yra nurodęs, kad priėmus kaltinamąjį nuosprendį ši priemonė nenustatoma automatiškai bendros prevencijos tikslais³⁸.

102. Todėl Teisingumo Teismas patikslino, kad nacionaliniai teismai, vertindami sprendimo išsiųsti, priimto dėl Turkijos piliečio, teisėtumą, turi atsižvelgti į faktines aplinkybes, atsiradusias po to, kai kompetentingos valdžios institucijos priėmė paskutinį sprendimą, galinčias parodyti, kad reali grėsmė, kurią viešajai tvarkai kėlė atitinkamo asmens elgesys, išnyko arba reikšmingai sumažėjo³⁹.

103. Galiausiai priimančiosios valstybės narės priimtos viešosios tvarkos priemonės privalo atitikti proporcingumo principą⁴⁰, tai yra, jos turi būti tinkamos užtikrinti jomis siekiamo tikslo įgyvendinimą ir neviršyti to, kas būtina šiam tikslui pasiekti.

104. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti šias faktines aplinkybes, kad galėtų konstatuoti, ar Ibrahim Altun elgesys suteikia pagrindą manyti, jog jis kelia konkrečią naujų sunkių pažeidimų grėsmę.

35 — Žr. minėtą sprendimą *Cetinkaya* (36 ir 38 punktai).

36 — Ten pat.

37 — Žr. minėtą sprendimą *Derin* (74 punktas).

38 — Ten pat.

39 — Žr. minėtą sprendimą *Cetinkaya* (47 punktas).

40 — Žr. minėtą sprendimą *Derin* (74 punktas).

V — Išvada

105. Atsižvelgdamas į išdėstytas aplinkybes, siūlau Teisingumo Teismui *Verwaltungsgericht Stuttgart* atsakyti taip:

- „1. Asociacijos tarybos, įkurtos Susitarimu, įsteigiančiu Europos ekonominės bendrijos ir Turkijos asociaciją, kurį 1963 m. rugsėjo 12 d. Ankaroje pasirašė Turkijos Respublika bei EEB valstybės narės ir Bendrija, priimto 1980 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo Nr. 1/80 dėl asociacijos plėtros nuostatos yra taikomos darbuotojo turko vaikui, jei šis darbuotojas į priimančiosios valstybės narės teritoriją atvyko kaip politinis pabėgėlis.
2. Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmosios pastraipos pirmą įtrauką reikia aiškinti taip: darbuotojo turko vaikas gali pasinaudoti pagal šią nuostatą suteikiamomis teisėmis, jei per reikalaujamą trejų metų gyvenimo laikotarpį šis darbuotojas dirbo dvejus metus ir šešis mėnesius, o paskesnius šešis mėnesius buvo bedarbis.
3. Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmosios pastraipos pirmą įtrauką reikia aiškinti taip: jei darbuotojas turkas savo politinio pabėgėlio statusą įgijo dėl apgaulingo elgesio, jo šeimos narys gali pasinaudoti šia nuostata suteikiamomis teisėmis, tik jeigu šio darbuotojo leidimas gyventi šalyje buvo panaikintas pasibaigus reikalaujamam trejų metų bendro gyvenimo laikotarpiui.“